

1843-ben készült egy kézirat a Szalontai Református Egyházmegye gyülekezeteinek történetéről. Ebben megtalálható a vadászi egyházközség története is. A szöveg lejegyzője Erdélyi József lelkipásztor volt, aki a keltezés szerint 1843. május 7-én fejezte be munkáját. A fennmaradt kézirat Erdélyi munkájáról készített másolat, de a másoló személye és a másolás pontos dátuma nem ismert. A szöveg az 1768-ban nyitott vadászi anyakönyvben található egyháztörténeti bejegyzések felhasználásával készült, de 19. századi eseménnyel ki is egészítették azt. A szöveg felsorolja a lelkipásztorokat, és Vadász földesurait is.

[fol. 197r.]

Vadász

Ekkleziái régiség, vagy öszveírása azoknak a régibb és újabb történeteknek, mellyek ezen n[eme]s Arad megyében fekvő vadászi reformata ekkleziának és helységének dolgait tárgyazzák.

Az ekkleziia második számú anyakönyvéből:

1. másolat. Az emlékezetre méltó dolgoknak feljegyzése, melly lett Szilágyi János prédikátorságában a[nn]o 1769. A vadászi ekkleziát a[nn]o 1597 reformatus magyarok lakták Almási János borossjenei esperest idejébe, amint Lampe uram Históriájából megtettzik. A pogányság miatt sok ízben elpusztítatván, a kurutz világ elmúlása után újjólag reformatus magyarok ülték meg Vadászt a[nn]o 1711.

2. másolat. Pro memoria. Az emlékezetet és figyelmettséget érdemlő régibb és újabb dolgoknak feljegyzéseit hiteles kútfőkből merítve s öszveszedve fojtatja itten Erdélyi József, ekkor vadászi prédikátor 1832. esztend[ő]ben]. Utóbbi romlása, vagy pusztulása volt ezen helységnek, melly a régibb időben Cseke Vadásznak neveztetett, 1703. eszt[endő]ben], béütvén t[udni]i[llik] az országban Rákóczi Ferencz és Bertsényi Miklós, ezeknek katonáik, az úgynevezett kuruczok nagy pusztításokat tettek, kik és nem elébb, mint 1711. eszt[endő]ben] hajtottak ki az országból. Azelőtt is ref[ormátus] magyarok lakván tehát Vadászt, a kurucz világ elmúlása után is tsakugyan reformatusok ülték meg ezen helységet, s az elszéledt népből elsőben is a Kelemenek, Bondárok és Kukulyok költöztek ide vissza a Sárretről 1711-be, melly ekkleziának első tanítója lett Péter Deák, aki mind pap, mind mester volt két esztendő alatt. 1713. eszt[endőtől] kezdve a rendes prédikátorok így következtek:

1. Aszalai János; 2. Debretzeni István; 3. Mándoki Sámuel; 4. Püspöki Sámuel; 5. Győri János; 6. Szoboszlai Gergely; 7. Veszprémi János; 8. Jámbor István; 9. Zarnai János; 10. 1767-be idősb Szilágyi János BorossSebesből jött, szolgált 30 esztendeig, s itten halt meg. 11. 1797-be ennek fia, ifjú Szilágyi János jött Tárkányból, szolgált 6 esztendeig, BélZeréndre ment. 12. 1803-ba Kútasi József jött Ittabéről, szolgált 3 esztendeig, Rittbergbe ment. 13. 1806-ba Szilágyi József jött darab időben Sárándról, szolgált 10 hónapig, Fek[ete]Gyarmatra ment. 14. 1807-be Szilágyi Mihály jött Fek[ete]Gyarmatról, szolgált 11 esztendeig, Tamásdára ment. 15. 1818-ba Némethi Sámuel jött KisPeregről, 7 eszt[endő] múlva Okányba ment. [fol. 197v] 16. 1825-be Benéts Dániel jött Okányból, szolgált 7 esztendeig, Bajjra ment. 17. 1832-be Erdélyi József jött Bajjról, elkezdette sz[ent] hivatalát, jelesben első tanítását Sz[ent] Pál azon szavaiból, mellyek olvastatnak Csel. XX. 24. Én semmivel nem gondolok, az én életem is nékem nem drága, tsak hogy elvégezhessem örömmel az én futásomat, és a szolgálatot, mellyet vettem az Úr Jésustól, hogy bizonyoságot tegyek az Isten kegyelmének evangyéliomáról. Meddig fojtathatja sz[ent] hivatalát? Elköltözik-é innen, vagy itt futja ki rövid életének pájáját? A következő feljegyezheti.

3. másolat. Amellyek itt következnek, azokat is prédikátor Erdélyi József szedte öszve s a következő maradék tudomására írásba tette.

1. Templomunknak régibb része, melly belől, mint most is láttzik, és a még most is élő öregektől tudatik, vakablakokkal, faragott és festett képekkel volt telyes; mikori, nem tudatik, újabb részét napkelet felé kitoldva a mostani reformatusok építették ezelőtt mintegy 35

esztendővel. A torony fala is egy öllel feljebb emeltetvén, tsinos tetővel ékesítettet 1823. eszt[endőben]. A torony belső napkeleti oldalán a Molok bálvány még 1769-be is megvolt, illy allírással, Molok, melyre még most is élő 91 éves Albert Mihály is emlékezik, és amelyet idősb tisz[telet] Szilágyi János faragtatott le.

2. Hihető, hogy Teleki és Marócz név alatt esméretes, de elpusztult helyek is ezen vadászati határba, reformátusoknak lehettek lakóhelyeik, de bizonyosan nem tudatik, templomainak romjai még most is mutatják magokat.

3. A helynek r. cz. birtokosait feljebb nem vihetjük, mint a felséges kamarára, akitől árendába bírta te[kinte]tes Edlspacher Sigmond tovább 30 esztendőnél, mint az akkori írás e könyvben mutatja. Ezután bírta Lovász főispány, mert mint a mostani öregek állítják, szántani urbariumba az ötvenesi pusztára jártak, amelly még most is a Lovász familia birtoka. Ezután ismét a Kamara dispositioja alá esett, míg nem végre 1819-be sok hadi érdemeit tekintve száznégy ezer pengő forintok lefizetése mellett a felséges kamarától örök árnon a hertzeg hassziai Hamburg magyar lovas ezerekes kapitányának, vagyis cs[ászári] k[irályi] obester vitézvári báró Simonyi Józsefnek B[él]Zeréndel edgyütt általadatott, hitvese lévén született néjelsfürti Leiner Trézia. Meghalt a nagy héros 1832. évben, 59-ik, házasságának 12-k esztendejében. Te[kin]t[e]tes Rochel János és Leiner Trézia gondnokai az uradalom örökösének vitézvári báró Simonyi Lajosnak és Simonyi Katalin kisasszonynak – hosszú időkig éltessek az Egek.

Megvévén eszerént az 1819-k esztendőben vitézvári báró Simonyi József Vadászt és B[él]Zeréndet, következő 1820. eszt[endőben] mint már ön birtokát reguláztatta, s mind a magyar reformátusok parochiájának, mind az óhiten lévőeknek külön edgy-edgy sessio földet adni kegyesen méltóztatott.

[fol. 198r.] E jelen évben a lelkek száma e vadászati ref[ormátus] ekklezsiában 1537. Az itteni óhitű oláhok ekklezsiájában 685.

Az ekklezsiának clenodiumai, v[agy] szent edényei, ruhái, harangjai a rajtok találtató felírásokkal így következnek:

1. Edgy 14 ittzés zöld mázas kanta 1825.
2. Edgy 6 ittzés czin kanna. N[agy]Sza[lonta] városában lakos N. H. Pataki Ersébeth asszony tsináltatta Szaránd v[árme]gyében lévő vadászati ref[ormátus] sz[ent] ecclesia számára a[nn]o 1744. die 10. Maii.
3. Edgy 2 ittzés czin kanna.
4. Edgy ezüst pohár. Ez pohár készült a vadászati ecclesia számára a magok költségivel, Hajdú István bíróságába 1725. 15. Maii.
5. Edgy bádóg pohár, sárga rézzel futtatva. A vadászati ref[ormata] sz[ent] eccláé 1832. Dandé Ferencz és Győri János készítették.
6. Edgy virágos abrosz. Törv[ény]bíró Kotsis János ajjándéka 1832 eszt[entőben].
7. Edgy sávajos fehér abrosz.
8. Edgy fejr patkós virágú keszkenő. M. Varga István ajjándéka.
9. Edgy fejr varrott keszkenő. Öreg Kováts János ajjándékozta.
10. Edgy veress sejemmel varrott fejr gyolts keszkenő. Orbán András a[nn]o 1764.
11. Edgy veress sejemmel varrott gyolts keszkenő. Varga Gergely a[nn]o 1730.
12. Edgy nagy veress kazimir virágos keszkenő, vadászati prédikátor Benéts Dániel vette 1830.
13. Edgy bádóg tányér sárga rézzel. N. Sz. L. H. P. E. Cs. V. E. Sz. Vgge. 1744.
14. Edgy keresztyén kése, a szent elementumokhoz.

Jedgyzék: Midőn a tányéron lévő betűket már senki kimagyarázni nem tudná, tiszt[elet] Erdélyi József a nagyobb czin kannán lévő írással egybevetvén, így találta, s így magyarázta ki:

Nagy Szalontai Lakos, H. Pataki Ersébeth Csináltatta Vadászi Ecclesianak Szaránd Vármegyében 1744.

Harangok:

1-ször. Van edgy három mázsás 47 és ½ fontos harangja, mellyet idősbb és ifjabb tiszt[eletes] Szilágyi János prédikátor uraink idejekbe a vadászi ekklézsia tulajdon költségén öntetett 1798.

2-szor. Edgy kisebb harang. Cass. Mich. Antoni Zechenter in Ofen 1761.

Hogy ezek között némellyeknek bétejesedését szemeinkel láttuk, némellyeket atyáinktól hallottunk, bizonyítjuk 7. Majus 1843. Vadászon.

Albert Mihály X 91

Varga Ferentz X 73

Gyapjas János X 72

Kotsis Ferentz X 72

Kelemen János X 68 éves öreg

Erdélyi József m[aga] t[ulajdon] k[ezével], életkorára nézve 56, hivatalára nézve 24 éves lelkész.